

Skratky minerálov schválené IMA

DANIEL OZDÍN

Katedra mineralógie a petrológie Prírodovedeckej fakulty UK, Mlynská dolina G, 842 15 Bratislava,
ozdin@fns.uniba.sk

(Doručené 9. 8. 2004)

Symbols of minerals approved by IMA

The valid symbols of minerals being used and approved by International Mineralogical Association and Commission on nomenclature and terminology in mineralogy of Slovak Geological Association are presented in this paper. Usage of these symbols is obligatory in Slovak language.

Key words: symbol of minerals, terminology

V posledných rokoch autori vedeckých článkov najmä pri obrázkoch z elektrónového mikroanalyzátoru alebo rastrovacieho elektrónového mikroskopu používajú nejednotné symboly (skratky) minerálov, ale niektorí navyše aj skratky hojných minerálov vysvetľujú v texte pod obrázkami. Takéto vysvetľovanie väčšiny skratiek je úplne zbytočné, pretože výsledkom kongresu Medzinárodnej mineralogickej asociácie (IMA) v roku 1998 v Toronte bol zborník príspevkov o nomenklatúrach, definíciách a klasifikáciách publikovaných v rozličných vedeckých časopisoch a jeho súčasťou je aj zoznam symbolov vybraných horninotvorných a rudotvorných minerálov (Martin, ed., 1998). Tento zoznam je kompilátom zoznamu uverejneného Kretzom (1983) doplneného Spearom (1993) a najčastejšie používaných skratiek minerálov v časopise *The Canadian Mineralogist*.

Na Slovensku skratky minerálov a minerálnych zložiek (komponentov) publikoval Hovorka a Spišiak (1984). Vyšli z pravidiel a skratiek minerálov, ktoré navrhol Kretz (1983), ale išlo iba o návrh, ku ktorému sa mala vyjadriť terminologická komisia. Aj keď spočiatku väčšina autorov v domácich vedeckých časopisoch rovnaké skratky minerálov viac-menej používala, neskôr – aj v inou redakcií časopisov – sa opäť začali objavovať aj iné skratky. Proti tomu nemohol nik oficiálne namietať, lebo u nás – ale rovnako aj vo svete – neboli skratky minerálov kodifikované.

Vďaka komisii pre nomenklatúru a terminológiu v mineralógii pri SGS, ktorá pôsobí od roku 2001, sú už aj na Slovensku kodifikované skratky minerálov. Ich zoznam je v záujme kompatibility a globalizácie vied rovnaký ako v zborníku IMA z kongresu v Toronte. Zoznam

schválila aj IMA a má sa používať nielen v slovenskej, ale aj v zahraničnej vedeckej literatúre. (Z pôvodného zoznamu sa vyradil londonit – Ldn; angl. *londonite*, pretože v súčasnosti nie je minerálnym druhom.)

Minerály a symboly, ktoré nie sú v tab. 1, môžu autori v príspevkoch označovať ľubovoľne a ich skratku zvyčajne vysvetliť pod obrázkom alebo v texte. Zásady písania skratiek minerálov sú v práci Kretza (1983) a niektoré námety z nej uvádza aj Hovorka a Spišiak (1984).

Písanie skratiek minerálov uvedených v tab. 1 je po schválení odbornej komisie pri SGS v našej odbornej literatúre platné a záväzné, a preto sa iné skratky nemajú používať. Po schválení kryštalografického (Ďurovič et al., 1989) a mineralogického názvoslovia (Ozdín a Uher, 2002) je schválenie skratiek minerálov ďalším významným aktom vedúcim k zjednoteniu a zjednodušeniu používania názvov a skratiek najmä v časti geovedných disciplín.

Literatúra

- Ďurovič, S., Gruber, B., Fejdi, P. & Žák, L., 1989: Československé kryštalografické názvoslovie. *Mineralia Slov.*, 21, 4, 369–378.
- Hovorka, D. & Spišiak, J., 1984: Návrh skratiek minerálov. *Mineralia Slov.*, 6, 583–587.
- Kretz, R., 1983: Symbols for rock-forming minerals. *Amer. Mineralogist*, 68, 277–279.
- Martin, R. F., 1998: The nomenclature of minerals: A compilation of IMA reports. *Ottawa*, 149.
- Ozdín, D. & Uher, P., 2002: Slovenské názvy minerálov. Minerály schválené Medzinárodnou mineralogickou asociáciou do konca roku 2001. *Bratislava, ŠGÚDŠ*, 203.
- Spear, F. S., 1993: Metamorphic phase-equilibria and Pressure – Temperature – Time Paths. *Mineral. Soc. Amer. (Washington)*, D. C.

Tab. 1
Zoznam schválených skratiek minerálov
List of approved mineral abbreviations

Slovenský názov	Symbol	Anglický názov	Slovenský názov	Symbol	Anglický názov
aikinit	Aik	aikinite	diaspor	Dsp	diaspore
äkermanit	Ak	äkermanite	digenit	Dg	digenite
aktinolit	Act	actinolite	diopsid	Di	diopside
alaktit	All	allactite	dolomit	Dol	dolomite
albit	Ab	albite	dravit	Drv	dravite
allanit*	Aln	allanite*	dumortierit	Dum	dumortierite
almandín	Alm	almandine	eastonit	Eas	eastonite
amfibol*	Amp	amphibole*	eckermannit	Eck	eckermannite
analcím	Anl	analcime	edenit	Ed	edenite
anatas	Ant	anatase	egirín	Ae	aegirín
andalusit	And	andalusite	elbait	Elb	elbaite
andradit	Adr	andradite	enstatit	En	enstatite
anhydrit	Anh	anhydrite	epidot	Ep	epidote
ankerit	Ank	ankerite	esseneit	Ess	esseneite
annit	Ann	annite	fayalit	Fa	fayalite
anortit	An	anorthite	fenakit	Phk	phenakite
antigorit	Atg	antigorite	fengit*	Phg	phengite*
antofylit	Ath	anthophyllite	fero-aktinolit	Fac	ferro-actinolite
apatit*	Ap	apatite*	ferocolumbit	Fcl	ferrocolumbite
apofylit*	Apo	apophyllite*	fero-edenit	Fed	ferro-edenite
aragonit	Arg	aragonite	ferosilit	Fs	ferrosilite
arfvedsonit	Arf	arfvedsonite	ferotantalit	Ftn	ferrotantalite
armangit	Arm	armangite	ferotschermakit	Fts	ferrotschermakite
arzenopyrit	Apy	arsenopyrite	feruvit	Fer	feruvite
aspidolit	Asp	aspidolite	flogopit	Phl	phlogopite
augit	Aug	augite	fluorit	F	fluorite
barit	Brt	barite	foitit	Foi	foitite
barrerit	Brr	barrerrite	forsterit	Fo	forsterite
barroisit	Brs	barroisite	friedrichit	Frd	friedrichite
barylit	Blt	barylite	galenit	Gn	galena
barysilit	Bsl	barysilite	gedrit	Ged	gedrite
benjaminit	Bnj	benjaminite	gehlenit	Gh	gehlenite
berylit	Ber	beryllite	gersdorffit	Gdf	gersdorffite
beryl	Brl	beryl	gibbsit	Gbs	gibbsite
berylonit	Bry	beryllonite	giraudit	Gir	giraudite
betafit	Bet	betafite	gladit	Gld	gladite
beusit	Beu	beusite	glaukofán	Gln	glaucofane
biotit*	Bt	biotite*	glaukonit*	Glt	glauconite*
bizmutinit	Bmt	bismuthinite	goethit	Gt	goethite
böhmit	Bhm	böhmite	grafit	Gr	graphite
bórsilit	Bor	borasilite	grafonit	Gft	grafonite
bornit	Bn	bornite	granát*	Grt	garnet*
bournonit	Bnn	bournonite	grandidierit	Gdd	grandidierite
braggit	Brg	braggite	greenalit	Gre	greenalite
brookit	Brk	brookite	greigit	Grg	greigite
brucit	Brc	brucite	grosulár	Grs	grossular
bustamit	Bst	bustamite	grunerit	Gru	grunerite
celestín	Cls	celestite	hakit	Hak	hakite
coesit	Coe	coesite	halit	Hl	halite
cooperit	Cpr	cooperite	hambergit	Ham	hambergite
cordierit	Crd	cordierite	hammarit	Hmr	hammarite
corrensit	Crr	corrensite	hastingsit	Hs	hastingsite
covellit	Cv	covellite	häüyn	Hyn	haiyne
cristobalit	Crs	cristobalite	heazlewoodit	Hz	heazlewoodite
cummingtonit	Cum	cummingtonite	hedenbergit	Hd	hedenbergite
hedleyit	Hdl	hedleyite	lazurit	Lzr	lazurite
helvit	Hlv	helvite	lepidolit*	Lpd	lepidolite*
hematit	Hem	hematite	leucit	Lct	leucite
hercynit	Hc	hercynite	lindströmit	Lnd	lindströmite
herderit	Hrd	herderite	lizardit	Lz	lizardite
heulandit*	Hul	heulandite*	löllingit	Lol	löllingite
hornblend*	Hbl	hornblende*	loparit	Lop	loparite
humit	Hu	humite	loughlinit	Lou	loughlinitite
chabazit*	Cbz	chabazite*	lueshit	Lue	lueshite
chalkopyrit	Ccp	chalcopyrite	mackinawit	Mkw	mackinawite

Pokračovanie/continue – tab. 1

Slovenský názov	Symbol	Anglický názov	Slovenský názov	Symbol	Anglický názov
chalkozín	Cc	chalcocite	maghemit	Mgh	maghemite
chamosit	Chm	chamosite	magnetit	Mgt	magnetite
chlorit*	Chl	chlorite*	magnezihornblend	Mhb	magnesiohornblende
chloritoid	Cld	chloritoid	magneziokatoforit	Mkt	magnesiokatophorite
chondrodit	Chn	chondrodite	magnezioriebeckit	Mrb	magnesioriebeckite
chrisstanleyit	Csl	chrisstanleyite	magneziotaramit	Mtm	magnesiotaramite
chromit	Chr	chromite	magnezit	Mgs	magnesite
chryzokol	Cel	chrysocolla	manganocolumbit	Mel	manganocolumbite
chryzotil*	Ctl	chrysotile*	manganotantalit	Mtn	manganotantalite
illit*	Ill	illite*	margarit	Mrg	margarite
ilmenit	Ilm	ilmenite	medait	Med	medaite
inezit	Ins	inesite	melilit	Mel	melilite
ixiolit	Ixl	ixiolite	menšikovit	Mnv	menshikovite
jadeit	Jd	jadeite	merenskyit	Mrk	merenskyite
jarosit	Jrs	jarosite	merwinit	Mer	merwinite
johannsenit	Jh	johannsenite	mikroklín	Mc	microcline
johnsomervilleit	Jsv	johnsomervilleite	mikrolit	Mic	microlite
junoit	Jnt	junoite	minnesotait	Min	minnesotait
kaersutit	Krs	kaersutite	molybdenit	Mlb	molybdenite
kalcit	Cal	calcite	monazit*	Mnz	monazite*
kalsilit	Kls	kalsilite	mončeit	Mon	moncheite
kankrinit	Ccn	cancrinite	montebrasit	Mbs	montebrasite
kaolinit	Kln	kaolinite	monticellit	Mtc	monticellite
karyopilit	Car	caryopilite	montmorillonit	Mnt	montmorillonite
kasiterit	Cst	cassiterite	mordenit	Mor	mordenite
katoforit	Ktp	katophorite	morimotoit	Mmt	morimotoite
klinohumit	Chu	clinohumite	mullit	Mul	mullite
klinoptilolit*	Cpt	clinoptilolite*	muskovit	Ms	muscovite
klinopyroxén*	Cpx	clinopyroxene*	nadorit	Nad	nadorite
klinozoisit	Czo	clinozoisite	nasinit	Nas	nasinite
kobalit	Cbt	cobaltite	natrolit	Ntr	natrolite
kobellit	Kob	kobellite	nefelín	Ne	nepheline
kornerupín	Krn	kornerupine	neyit	Ney	neyite
korund	Crn	corundum	nikelín	Nc	nickeline
kremeň	Qtz	quartz	norbergit	Nrb	norbergite
krupkait	Krp	krupkaite	noseán	Nsn	nosean
kutnohorit	Kut	kutnohorite	olivín*	Oi	olivine*
kyanit	Ky	kyanite	omfacit	Omp	omphacite
K-živec*	Kfs	K-feldspar*	ortoklas	Or	orthoclase
laítakarit	Ltk	laítakarite	ortopyroxén*	Opx	orthopyroxene*
lanarkit	Lan	lanarkite	osumilit	Osm	osumilite
latrappit	Ltp	latrappite	palygorskkit	Pal	palygorskite
laumontit	Lmt	laumontite	paragonit	Pg	paragonite
laurit	Lrt	laurite	pargasit	Prg	pargasite
lawsonit	Lws	lawsonite	parkerit	Prk	parkerite
pekoit	Pek	pekoite	strontianit	Str	strontianite
pektolit	Pct	pectolite	talk	Tlc	talc
pentlandit	Pn	pentlandite	tapiolit*	Tap	tapiolite*
periklas	Per	periclase	tausonit	Tsn	tausonite
perovskit	Prv	perovskite	tefroit	Tep	tephroite
petalit	Pet	petalite	tennantit	Tn	tennantite
pigeonit	Pgt	pigeonite	tetraedrit	Td	tetrahedrite
plagioklas*	Pl	plagioclase*	thomsonit	Thm	thomsonite
plumbomikrolit	Pmc	plumbomicrolite	tiemannit	Tmn	tiemannite
pollucit	Pol	pollucite	tilleyit	Til	tilleyite
prehnit	Prh	prehnite	titanit	Ttn	titanite
prizmatín	Prm	prismatine	topás	Toz	topaz
pumpellyit*	Pmp	pumpellyite*	torit	Thr	thorite
pyrit	Py	pyrite	tremolit	Tr	tremolite
pyroaurit	Pya	pyroaurite	tridymit	Trd	tridymite
pyrofanit	Pyf	pyrophanite	trifylit	Tph	triphylite
pyrofyilit	Prl	pyrophyllite	troilit	Tro	troilite
pyrochroit	Pyc	pyrochroite	tschermakit	Ts	tschermakite
pyrop	Prp	pyrope	turmalín*	Tur	tourmaline*
pyrotit	Po	pyrrhotite	ulvöspinel	Usp	ulvöspinel
pyroxmangit	Pxm	pyroxmangite	uraninit	Urn	uraninite
rankinit	Rnk	rankinite	uránmikrolit	Umc	uranmicrolite
rodizit	Rdz	rhodizite	uvarovit	Uv	uvarovite

Pokračovanie/continue – tab. 1

Slovenský názov	Symbol	Anglický názov	Slovenský názov	Symbol	Anglický názov
riebeckit	Rbk	riebeckite	vermikulit	Vrm	vermiculite
rodochrozit	Rds	rhodochrosite	vesuvianit	Ves	vesuvianite
rodonit	Rdn	rhodonite	viitaniemiit	Vtm	viitaniemiite
rossmanit	Rsm	rossmanite	vysockit	Vsk	vysotskite
rustenburgit	Rsb	rustenburgite	wairakit	Wai	wairakite
rutil	Rt	rutile	werdingit	Wrd	werdingite
sadrovec	Gp	gypsum	witherit	Wth	witherite
sanidín	Sa	sanidine	wittichenit	Wtc	wittichenite
sarkopsid	Sar	sarcopside	wollastonit	Wo	wollastonite
sekaninaít	Skn	sekaninaite	wüstit	Wus	wüstite
seladonit	Cel	celadonite	xenotím*	Xnt	xenotime*
sépiolit	Sep	sepiolite	zafirín	Spr	sapphirine
serpentín*	Srp	serpentine*	zirkón	Zrn	zircon
sfalerit	Sp	sphalerite	zoisit	Zo	zoisite
siderit	Sd	siderite			
sillimanit	Sil	sillimanite			
skapolit*	Scp	scapolite*			
skoryl	Srl	schorl			
smektit*	Sm	smectite*			
sodalit	Sdl	sodalite			
spessartin	Sps	spessartine			
spinel	Spl	spinel			
spodumen	Spd	spodumene			
spurrit	Spu	spurrite			
staurolit	St	staurolite			
stellerit	Stl	stellerite			
stübiobetafit	Stf	stübiobetafite			
stübiomikrolit	Stm	stübiomicrolite			
stübiopaladinit	Std	stübiopalladinite			
stilbit*	Stb	stilbite*			
stülpnomelán	Stp	stülpnomelane			
stišovit	Stí	stishovite			

Poznámka: Hviezdičkou (*) sú označené všeobecné názvy minerálov a skupín minerálov resp. izomorfných radov, nie schválené minerálne druhy
 l – loparit = loparit-(Ce)

Names designated with an asterisk (*) refer to general mineral names, groups of minerals and isomorphous series respectively, they are not the names approved for a mineral species